

‘Samen opleiden in breder perspectief’

6 december 2017 – Zaalverhuur7 in Utrecht

Op 6 december organiseren PO-Raad en VO-raad in ‘Zaalverhuur 7’ in Utrecht een grote bijeenkomst onder de titel ‘Samen opleiden in breder perspectief’. Ruim 120 professionals buigen zich over een breed spectrum van subthema’s.

‘Samen opleiden in breder perspectief’ heet in het programmaboekje een ‘bijeenkomst’ te zijn, maar lijkt in werkelijkheid nog het meest op een kruising tussen een kerkdienst en een debat in het Britse Lagerhuis. Dat heeft alles te maken met enerzijds de locatie: een 19de-eeuws protestants godshuis – nog steeds als zodanig in gebruik bij de zogeheten Hope Church – en met anderzijds de opstelling van de stoelen: grotendeels in oppositie. Als sommige van de 120 deelnemers zich hierdoor al enigszins geïntimideerd voelen, dan neemt de voorganger van dienst, gespreksleider Joep Stassen, die schroom meteen weg door de losse, lenige en lichtvoetige manier waarop hij het programma aan elkaar praat. En ook zijn assistent draagt aan die sfeer bij: ‘Buzzmaster Michel’ laat de deelnemers met behulp van hun mobieltjes live meediscussiëren; in kleurige tekstballonnetjes worden hun quotes ter plekke op een groot scherm geprojecteerd. Iedereen kan op die manier meedoen (Stassen: ‘U bent het panel!’), en weet zich letterlijk gezien. De betrokkenheid kan niet groter zijn.

De bijeenkomst begint met een paar inleidende vragen aan het 120-koppige panel. De antwoorden verschijnen à la minute op het scherm in de vorm van bijvoorbeeld een kaart van Nederland – op de vraag waar iedereen vandaan komt – of van staafdiagrammen. Uit vrijwel het hele land komen de deelnemers, waarbij de krimpregio’s weinig verrassend duidelijk in de minderheid zijn. Verder blijkt dat 23% op een lerarenopleiding werkt tegen 31% op een school, 3% bestuurder is en 43% in de categorie ‘overig’ valt. 47% ziet zichzelf als doener, 53% als denker. Bij de vraag – naar aanleiding van vier geprojecteerde foto’s van min of meer onverharde landwegen – welk pad naar de toekomst de deelnemers denken bewandelen, lopen de reacties sterk uiteen: van ‘meanderend en soms moet je een riviertje over’ tot ‘asfalt met hier en daar een drempel’.

Zes pitches

Na dit ontspannende opwarmertje wordt het een stuk inhoudelijker. Zes inleiders kent deze bijeenkomst: deskundigen op even zovele subthema’s die het hoofdthema samen opleiden in 5-(à 10-)minuten-pitches in de volle breedte neerzetten. Telkens wordt er door de zaal driftig meegebuzzed, en telkens licht Stassen een paar aansprekende quotes uit om die in de zaal te laten toelichten door degene van wie die uitspraak afkomstig is.

1. Als eerste bijt Paul Hennissen, lector van de Nieuwste Pabo van Fontys in onder meer Sittard, het spits af over het subthema **'Samen opleiden in krimpregio's'**. Om het vuur in die regio's symbolisch brandende te houden, steekt hij een kaars aan, iets wat in deze ruimte natuurlijk goed past. Ondanks (of juist dankzij) de daling van het inwonertal in het zuiden van Limburg (40% in de afgelopen 60 jaar) is het opleidingsklimaat er prima, stelt hij. Zijn oproep: verhuis naar Limburg, goedkope huizen en – met een hint naar de eerder getoonde foto's – zonnige paden. 'Join the club!'

2. **'Samen opleiden en het lerarentekort'** is de tweede pitch, van Marco Snoek, lector Leren & Innoveren bij het Kenniscentrum Onderwijs en Opvoeding van de Hogeschool van Amsterdam. Die begint met de vraag: 'Wat is in jouw ogen de belangrijkste maatregel voor het bestrijden van het lerarentekort?' '1,4 miljard!' is het kortste en krachtigste antwoord uit de zaal. Maar andere antwoorden spitsen zich meer toe op het betoog van Snoek zelf: op het spanningsveld tussen kwantiteit en kwaliteit en tussen de korte termijn en de lange termijn. Ook het beeld van het beroep is een factor: dat moet beter. En : 'Meer mannen in het primair onderwijs', als tegenwicht tegen de doorgesloten feminisering daar.

3. De derde pitch, **'Samen opleiden en onderzoek'**, wordt ingeleid door Anje Ros, lector Leren & Innoveren aan Fontys Hogeschool. Op haar vraag waar het publiek van droomt qua onderzoek, komen antwoorden als 'graag verbinding met de praktijk' en 'laat het betekenisvol zijn'. Samen opleiden is betrekkelijk nieuw, maar onderzoek heeft er al een stevige plaats in verworven, stelt Ros tevreden vast. Maar er is nog veel te winnen: veel scholen doen niet mee, de onderzoekshouding van studenten is vaak nog niet je dat, er is geen brede kennisontwikkeling, onderzoek is nog geen vanzelfsprekendheid. Fontys denkt groter, is niet voor niets de leus van haar hogeschool. En: we moeten af van het hiërarchische denken in academisch en niet-academisch onderzoek.

4. Marjan Vermeulen, bijzonder hoogleraar Docentprofessionalisering aan de Open Universiteit, begint met het doven van de kaars uit de krimpregio ('Doodeng!'). Vervolgens voert zij het krachtenveld binnen het subthema **'Samen opleiden en HRM'** op. Dat bestaat uit een assenstelsel van vier tegengestelde krachten: 'individueel' en 'collectief' enerzijds en haaks daarop 'spontaan' en 'gepland'. Het moet bij HRM altijd gaan om leren, en niet over controleren, betoogt ze. En bij het leren gaat om de leerlingen. Zolang het HRM-beleid de onderwijskwaliteit ten goed komt, is het goed. De zaal mag zichzelf een cijfer voor HRM geven en komt op 2,9 uit op een 5-puntsschaal. Aardig, maar er is dus nog *room for improvement*.

5. Ook Miranda Timmermans, lector LeerKRACHT op Avans Hogeschool, deelt haar expertiseterrein, **'Samen opleiden en kwaliteitszorg'**, in vieren. Maar zij gebruikt het beeld van het klavertje vier: 'formeel' gaat het over de min of meer meetbare criteria, eisen en verantwoordelijkheden; bij 'situationeel' ligt het speelveld minder duidelijk vast minder vast want dat verandert dagelijks in een dynamische setting als die van de opleiding; 'relationeel' is het gedeelte dat over samenwerking gaat, op alle fronten; en 'professioneel' kenmerkt het vakmanschap waardoor je alles wat je doet goed doet. Het klavertjevier brengt zoals bekend geluk, maar niet vanzelf: je moet het wel water geven.

6. De zesde pitch, **'Samen opleiden en regionale samenwerking'** wordt verzorgd door Jeroen Onstenk, lector Geïntegreerd Pedagogisch Handelen aan de Hogeschool Inholland. Iedereen weet dat die vormen van samenwerking belangrijk zijn, maar iedereen doet alsof het fenomeen niet bestaat: de bekende olifant in de kamer. Het gaat dan ook om een ingewikkelde en gelaagde kwestie, maar als we de eerste vijf subthema's willen oplossen, dan kom je niet onder die regio uit, betoogt Onstenk. De zaal heeft de olifant ook duidelijk voor ogen, en gaat nog een stap verder: waarom maken we het niet meteen landelijk dekkend? Onstenk is blij verrast, maar *first things first*: 'Eerst maar eens die regionale stapjes zetten', vindt hij.

Als afsluiting van dit gedeelte geven zowel PO-Raad, in de persoon van vice-voorzitter Anko van Hoepen, als VO-raad, eveneens vertegenwoordigd door de vice-voorzitter, Hein van Asseldonk, hun toekomstvisie te beste. Bottom line is samenwerken, samenwerken en nog eens samenwerken, over alle linies, PO en VO, opleidingen en scholen.

Aan tafel!

Wat volgt, zijn buitengewoon geanimeerde groepsdiscussies aan zes gesprekstafels, die voorgezeten worden door de inleiders van zojuist. Van elk deze zes discussies komt op deze site binnenkort een samenvatting.

Eyeopeners

De bijeenkomst wordt afgesloten met een plenaire evaluatie van de opbrengsten. Van elk van de zes groepen die een subthema hebben besproken haalt dagvoorzitter Stassen de grootste eyeopener op. 'Krimp geeft urgentie' is die van groep 1, elk nadeel heeft dus weer eens zijn voordeel. Groep 2 kiest voor 'Groenpluk is verleidelijk', met in één adem de toevoeging: 'Maar verderfelijk!' – beginnende leraren mogen niet voor de leeuwen gegooid dan wel afgebrand worden. Tafel 3 is met 'Verdere versterking onderzoekende houding moet blijvend aandacht krijgen' wat minder kernachtig, maar uiteraard is niemand is het met ze oneens. 'Stilstaan is geen optie' is de open deur die groep 4 vol overtuiging intrapt. De werkplek moet een leerplek blijven,

ook na de 'inductie' oftewel het hulpprogramma voor startende leraren. Tafel 5 borduurt met '1 + 1 = 4' voort op de klaverbladtheorie uit de inleiding, maar laat weten dat een metafoor met een zonnebloem ook gekund had. Zolang kwaliteit maar de optelsom van leren is. Groep 6 ten slotte houdt het op 'Een doorgaande lijn, bottom up, in alle lagen. Dan kan zwaan kleef aan ontstaan'.

Platform Samen Opleiden & Professionaliseren

De toekomstvisiediscussies aan de PO-Raad-tafel laat zich samenvatten in de catch phrase 'Van wij-zij naar wij samen.' Natuurlijk zijn er veel belangen, ook tegengestelde, maar ontschotten is onvermijdelijk. Opleiden is een gedeelde verantwoordelijkheid tussen opleidingen en scholen, en het zal een helse toer zijn om dat in bekostiging terug te laten komen. Maar ook daar komen we niet onderuit. Aan de VO-raad-tafel komt men tot 'Niet doorpolderen, maar doorpakken'. Daarvoor zijn onconventionele maatregelen nodig: revolutie! In de bekostiging zit beweging bij de Rijksoverheid, nu moet het bevoegdhedenstelsel nog wat flexibeler worden. Maar de klapper van de dag is toch wel de briljante samenvoeging van twee bestaande idiooms-met-grote-dieren: 'Olifanten in de kamer moeten geen beren op de weg worden'. Hilariteit alom, en de feestvreugde wordt nog vergroot door de slotmededeling van Gea Spaans (PO-Raad) en Nienke Wirtz (VO-raad) dat het Steunpunt Opleidingsscholen nog een jaar door mag, en wel onder een nieuwe naam: Platform Samen Opleiden & Professionaliseren.